

REMISSVAR

2025-04-24

Dnr: BO 2025-0014

u.remissvar@regeringskansliet.se
u.gv.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov – slutbetänkande av Skolsäkerhetsutredningen (SOU 2024:87)

Barnombudsmannens ställningstagande grundar sig på uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Barnombudsmannen avgränsar yttrandet till övergripande synpunkter och synpunkter på förslag som bedöms vara av särskilt vikt för barn och deras rättigheter.

Övergripande synpunkter

Barnombudsmannen välkomnar att åtgärder föreslås som syftar till att barn ska få det stöd de har rätt till i rätt tid. Den samhällsutveckling vi ser idag, där barn dras in i kriminalitet eller växer upp med våld och utsatthet, kräver att myndigheter kan agera samordnat. Sekretess får inte vara ett hinder för nödvändiga stöd- och skyddsinsatser.

De föreslagna lagändringarna bedöms kunna stärka flera av barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Artikel 19 om skydd mot alla former av våld betonas särskilt, då ett förbättrat informationsutbyte kan göra det möjligt att tidigare upptäcka när ett barn far illa. Även artikel 6 om barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling påverkas positivt när samhället ges bättre verktyg att förebygga utsatthet och skapa trygghet.

Vidare kan artikel 24 om bästa möjliga hälsa stärkas genom ett tätare samarbete mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård, särskilt för barn med psykisk ohälsa. Barnombudsmannen vill också lyfta artikel 26 om rätten att åtnjuta social trygghet. Denna rättighet bör tolkas brett och inte begränsas till ekonomiskt bistånd. I situationer där barnets sociala och ekonomiska utsatthet riskerar att leda till kriminalitet, kan ett fungerande informationsutbyte vara avgörande för att barnet ska få rätt stöd i tid.

Förslagen kan också bidra till att förverkliga artikel 28 om barnets rätt till utbildning och artikel 29 om rätten till en trygg skolmiljö. Skolan är en central plats i barns liv, och för att kunna agera förebyggande behöver den ha tillgång till relevant information om barn som riskerar att fara illa.

Samtidigt ser Barnombudsmannen det som en tydlig brist att barn inte involverats i utredningsarbetet och att en barnkonsekvensanalys enligt artikel 3 och 12 inte

har genomförts. För att beslut ska bli träffsäkra och legitima krävs att barnets bästa vägs in och att barn får komma till tals. Regeringen bör i det fortsatta arbetet säkerställa att barns perspektiv tas tillvara, både vid fortsatt beredning av förslagen och i de verksamheter där lagändringarna ska tillämpas.

6.1.3 En sekretessbrytande bestämmelse för vissa brottsbekämpande myndigheter

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att en ny bestämmelse införs i 35 kap. 10 e § offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Den innebär att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska kunna lämna uppgifter till en skola, om det behövs för att skolan ska kunna förebygga eller förhindra brott. Uppgifterna får bara lämnas ut om det är viktigare att skolan får informationen än att sekretessen skyddas.

Barnombudsmannen anser att förslaget är positivt. Till skillnad från dagens regler, där uppgifter oftast bara får lämnas ut med samtycke eller när det gäller en specifik individ, innebär förslaget att polis och Säkerhetspolisen i vissa fall ska kunna lämna uppgifter till skolor även utan samtycke. Detta förutsatt att det bedöms vara nödvändigt för att förebygga eller förhindra brottslighet. Det krävs dock enligt förslaget att utlämnandet bygger på konkreta omständigheter, och att uppgiften gäller en eller flera identifierbara elever – eller rör hot och risker som kan kopplas till skolenhetens verksamhet.

Det handlar alltså inte om allmänna upplysningar om exempelvis ökade brottsnivåer i ett område, utan om mer konkreta indikationer – till exempel uppgifter om att en elev har en hotbild mot sig, befinner sig i en konflikt som riskerar att eskalera, är utsatt för hedersrelaterat våld eller rekryteras till en kriminell gruppering. Även uppgifter om en elevs missbruk eller umgänge i särskilt riskfyllda miljöer kan enligt förslaget vara relevanta, om de kan antas leda till att skolan vidtar skyddsåtgärder eller andra brottsförebyggande insatser.

Utredningen understryker att utlämnande endast får ske om uppgiften har sådan konkretion att den kan föranleda en faktisk åtgärd från skolan, och att en individuell bedömning måste göras i varje enskilt fall.

Skolan är en av de viktigaste platserna i barns liv, och rätten till utbildning i en trygg och säker miljö är grundläggande utifrån barnkonventionens artikel 28, 29 och artikel 19. För att kunna arbeta förebyggande och förhindrande behöver skolpersonal ha tillgång till relevant information i rätt tid. Utan sådan kännedom finns risk att åtgärder vidtas för sent eller inte alls.

Samtidigt anser Barnombudsmannen att informationsdelning av detta slag kräver stor varsamhet. Det finns en risk att barn stigmatiseras eller att ogrundade tolkningar uppstår om information sprids utan tillräcklig kontext eller inte kompletteras med barnets egen berättelse. Barnombudsmannen vill särskilt betona vikten av att både uppgiftslämnare och mottagare undviker att låta sig påverkas av stereotypa föreställningar, till exempel kopplade till kön, etnicitet eller socioekonomisk bakgrund. Sådana antaganden riskerar att leda till felaktiga eller oproportionerliga insatser och kan skada barnets tillit till samhället. Informationsutbyte måste alltid ske med respekt för barnets rätt till likabehandling, integritet och delaktighet.

Därför är det avgörande att skolor har tydliga rutiner för hur information tas emot, hanteras och används och att personal får stöd i att hantera informationen på ett professionellt och barnrättsbaserat sätt med respekt för barns integritet. Barns rätt till delaktighet behöver tas tillvara i varje steg.

Utifrån utredningens resonemang bedömer Barnombudsmannen att det finns behov av nationellt stöd, till exempel i form av vägledande riktlinjer eller metodstöd, för att säkerställa att skolor har kapacitet att göra korrekta

bedömningar och agera proportionerligt. Som utredningen själv lyfter är det inte alltid enkelt att avgöra om en uppgift ska leda till en åtgärd. Det är också viktigt att rutiner och kompetensutveckling minskar risken för att skolpersonal eller brottsbekämpande myndigheter tolkar information utifrån stereotypa föreställningar om olika grupper.

Ett barn som Barnombudsmannen intervjuade i arbetet med årsrapport 2025 uttryckte:

”Ni måste hinna före de kriminella.”

Detta citat illustrerar vikten av att samhället agerar i tid, innan problemen har blivit akuta. För att det ska vara möjligt behöver skolor tillgång till rätt information – i rätt tid.

Barnombudsmannen bedömer sammantaget att fördelarna med förslaget väger tyngre än riskerna.

6.1.4 En sekretessbrytande för socialtjänsten

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att socialtjänsten ska kunna lämna uppgifter till skolan utan samtycke från barnet eller vårdnadshavare, om det finns risk för att barnet begår brott eller utsätts för brott. Syftet är att ge skolan möjlighet att agera tidigt och erbjuda insatser för att öka tryggheten och minska risken för att barnet far illa.

Skolan är som har berörts ovan en av de viktigaste platserna i barns liv. För att kunna arbeta förebyggande och förhindrande behöver skolpersonal ha tillgång till relevant information i rätt tid. Utan sådan kännedom finns risk att åtgärder vidtas för sent eller inte alls.

Förslaget innebär en nödvändig förändring som kan möjliggöra tidigare stöd- och skyddsinsatser och stärkt samverkan mellan skola och socialtjänst. Barnombudsmannen har i olika sammanhang och återkommande lyft att samhällets insatser ofta kommer för sent. Många barn har själva uttryckt att de inte fått rätt hjälp i tid. Som ett barn säger i Barnombudsmannens årsrapport från 2025:

”Alla mina vänner som har hamnat snett, de har inte fått tidiga insatser. Och de andra som har hamnat snett, de har fått insatser men det är fel insatser.”¹

Samtidigt innebär förslaget ett betydande ingrepp i barnets rätt till privatliv när information delas utan barnets vetskap. Delning av uppgifter behöver därför ske med stor varsamhet för att inte urholka barns rätt till privatliv eller skapa misstro i skolmiljön. Det krävs därför, som har berörts under de övergripande synpunkterna, tydliga rutiner, dokumentation och utbildning för att säkerställa att bestämmelsen tillämpas rättssäkert och i linje med barnkonventionen.

Barnombudsmannen vill särskilt betona att i många av de situationer där det föreslagna uppgiftsutbytet mellan socialtjänst och skola kan bli aktuellt, lever barnet i en konfliktfylld eller riskfylld hemmiljö. Det är därför viktigt att det inte tas för givet att vårdnadshavaren alltid är en trygg eller skyddande part, eller att samtycke från denne per automatik är förenligt med barnets bästa.

Utredningen lyfter att skolan, till skillnad från socialtjänsten, i flera fall har möjlighet att vidta stödåtgärder utan samtycke från vårdnadshavare eller elev, och att det i vissa situationer finns skäl för skolan att agera även när samförstånd saknas. På liknande sätt gäller för socialtjänsten att insatser i undantagsfall kan genomföras utan samtycke, när barnets skydd eller behov kräver det. Mot denna bakgrund menar Barnombudsmannen att det är centralt att varje situation

---

¹ ”Ni måste hinna före” - Barns och ungas berättelser om att vara frihetsberövade BARNOMBUDSMANNEN 2025

bedöms individuellt med barnets bästa i fokus – särskilt när det gäller informationsdelning där samtycke inte inhämtas.

Barnombudsmannen bedömer sammantaget att fördelarna med förslaget väger tyngre än riskerna – under förutsättning att tillämpningen präglas av respekt för barns rättigheter, försiktighet i informationshantering och tydlig vägledning till berörda yrkesgrupper.

6.1.5 En utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor

Barnombudsmannen tillstyrker förslagen.

Utredningen föreslår att skolor vid skolbyte ska få möjlighet att lämna över fler typer av uppgifter än vad som är tillåtet enligt dagens regler. Särskilt föreslås att information som rör risk för att en elev begår eller utsätts för brott ska kunna delas. Förslaget innebär också att fler skolformer omfattas av informationsskyldigheten, såsom sameskolan och anpassad grundskola. Syftet är att den mottagande skolan ska kunna förbereda relevanta stöd- och skyddsinsatser direkt vid övergången.

Den mottagande skolan behöver kunna agera från dag ett, särskilt för barn i utsatta livssituationer. I dag är överföringen vid skolbyten i huvudsak begränsad till administrativa och pedagogiska uppgifter. Det saknas uttryckligt stöd för att dela information om exempelvis hotbilder, hedersrelaterat våld, våld i hemmet eller andra former av social utsatthet – trots att detta ofta är avgörande för barnets trygghet.

Förslaget är mot denna bakgrund i linje med barnets rätt till skydd mot alla former av våld, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck (artikel 19), rätt till utbildning (artikel 28) och rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6).

Barnombudsmannen vill i sammanhanget betona att barnets rätt till skydd mot försummelse och andra former av våld och övergrepp (artikel 19) gäller oavsett om utsattheten sker i hemmet, i barnets närmiljö eller i skolan

Barnombudsmannen vill betona att barnets rätt till skydd mot försummelse, våld och andra former av övergrepp enligt artikel 19 i barnkonventionen gäller oavsett var utsattheten sker – i hemmet, i skolan eller i barnets närmiljö. I författningskommentaren till 3 kap. 12 j § skollagen anges att informationsöverföring kan omfatta uppgifter om elevens närstående, till exempel om en närstående är kriminell eller att barnet lever i en hederskontext eller missbruksmiljö. Barnombudsmannen anser att detta är viktigt, eftersom sådan information kan vara avgörande för att skolan ska kunna uppmärksamma barn som lever i en utsatt hemmiljö och sätta in rätt stöd. Barnombudsmannen anser vidare att det bör förtydligas i författningskommentaren att bestämmelsen även omfattar våld i hemmet och andra brott barnet riskerar att utsättas för i sin hemmiljö. Barnombudsmannens årsrapport 2025 visar att barn som lever med våld ofta bär på en tyst utsatthet, och att denna typ av våld kan öka risken för att barnet själv begår brott eller hamnar i miljöer där det finns kriminalitet.

Barnombudsmannen vill även när det gäller detta förslag understryka vikten av ett professionellt och etiskt förhållningssätt vid informationsdelning. Det finns som har berörts risk att barn stämplas eller att personal på den nya skolan låter sig påverkas av stereotypa föreställningar och bildar sig en uppfattning om eleven innan någon dialog har förts. Barnets bästa (artikel 3) och barnets rätt att komma till tals (artikel 12) måste respekteras i överlämningsprocessen, och det krävs tydliga riktlinjer för hur samtalen med barnet förs och hur informationen dokumenteras och används.

Barnombudsmannen anser att förslaget skapar viktiga förutsättningar för att skolor ska kunna ta sitt ansvar för barns trygghet och rättigheter. Under förutsättning att det genomförs med lyhördhet, respekt och ett tydligt barnrättsperspektiv, bedöms fördelarna klart väga över riskerna.

7.1.3 En sekretessbrytande bestämmelse för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att bestämmelsen i 35 kap. 10 c § offentlighets- och sekretesslagen (OSL) ändras så att Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket får lämna uppgifter till socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse (SiS) även när det inte finns misstanke om särskilt grova brott eller terrorism. I dagsläget krävs i regel en konkret misstanke om allvarlig brottslighet för att informationsutbyte ska vara tillåtet.

Förslaget innebär att uppgifter ska kunna delas även i ett tidigare skede – exempelvis om ett barn rör sig i miljöer där det finns risk för rekrytering till kriminella nätverk eller om hotbilder förekommer. Syftet är att möjliggöra tidigare skyddsinsatser innan ett brott begåtts.

Barnombudsmannen vill, liksom utredningen, lyfta att behovet av information skiljer sig mellan mottagarna. För socialtjänsten är syftet i första hand att förebygga – att med tidiga insatser stötta barnet och minska risken för att barnet dras in i brottslig verksamhet. För SiS är behovet ofta att förhindra – att kunna göra säkra och trygga placeringar av barn som redan befinner sig i allvarliga riskmiljöer, där det finns pågående konflikter, hot eller kopplingar till kriminella nätverk. Det är nödvändigt att både socialtjänsten och SiS ges förutsättningar att agera i tid – utifrån sina olika uppdrag – för att skydda barn från att fara illa eller begå handlingar med långtgående konsekvenser. Detta är i linje med barnkonventionens artikel 19 om barns rätt till skydd mot alla former av våld, övergrepp och utnyttjande.

Flera av Barnombudsmannens rapporter från år 2025 visar att barn själva beskriver hur vuxna ofta agerar för sent.² Ett barn uttryckte det så här:

"Jag kunde inte få stopp på det själv och det fanns ingen vuxen som kunde hjälpa mig."

Denna typ av vittnesmål understryker vikten av att insatser från samhällets sätts in i tid – innan barnet hunnit dras in i brottslighet. Att möjliggöra informationsdelning redan i en förebyggande fas stärker möjligheten till helhetssyn och samordning, vilket är särskilt bra för barn som lever i en utsatthet antingen på grund av att de utsätter andra för brott eller själva blir utsatta för brott.

Barnombudsmannen vill samtidigt framhålla vikten av ett varsamt förhållningssätt i tillämpningen av bestämmelsen. Förslaget rör barn som ofta redan befinner sig i mycket utsatta situationer – till exempel frihetsberövade, placerade eller med erfarenhet av våld och försummelse. I sådana sammanhang kan ytterligare informationsdelning upplevas som kontroll snarare än stöd. Barnombudsmannen har i samtal med barn fått återkommande berättelser om att insatser sker utan barnets förståelse eller inflytande, vilket kan skapa känslor av att vara övervakad eller utpekad. Det är därför avgörande att barnet får tydlig och anpassad information, och att man säkerställer att barnet har förstått vad som sker och varför. När barn inte blir delaktiga i processer som rör dem själva, finns en risk att de inte vill eller vågar medverka i en utredning – även om de är i behov av stöd eller skydd. Det kan i sin tur leda till att insatser som sätts in inte motsvarar barnets faktiska behov, och därmed inte blir verkningsfulla eller träffsäkra.

Trots de risker som finns med förslaget bedömer Barnombudsmannen att fördelarna överväger. Att agera förebyggande är ett ansvar som samhället har gentemot varje barn.

---

² "Ni måste hinna före" - Barns och ungas berättelser om att vara frihetsberövade BARNOMBUDSMANNEN 2025

7.1.4 En sekretessbrytande bestämmelse för skolan

Utredningen föreslår att skolor ska kunna lämna uppgifter till socialtjänsten även om en elev har fyllt 18 år, om det kan bidra till att förebygga brott. I dag finns en anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen för barn under 18 år, men det saknas motsvarande möjlighet att dela information om unga vuxna i brottsförebyggande syfte. Utredningen bedömer att unga i denna åldersgrupp ofta befinner sig i liknande utsatthet som yngre barn och att samhällets ansvar inte bör upphöra i och med att en person fyller 18 år. Även om Barnombudsmannens uppdrag är begränsat till att omfatta barn, dvs. personer under 18 år, vill Barnombudsmannen betona att övergången till vuxenlivet kan vara en särskilt sårbar fas. Många unga befinner sig fortsatt i behov av stöd, struktur och vägledning under denna period. I samtal med ungdomar har Barnombudsmannen tagit del av berättelser där unga själva uttryckt att de inte upplever att vuxenvärlden ser deras utsatthet. Som en ungdom uttryckte det i samtal om gängkriminalitet:

”Vi har förstått hur allvarligt det är men inte ni vuxna.”³

Förslaget innebär ett viktigt förtydligande av skolans möjlighet att bidra till förebyggande arbete även efter att en elev nått myndighetsålder. Det stärker skyddet för unga vuxna och kan minska risken för att de dras in i kriminalitet eller hamnar i fortsatt utsatthet.

Barnombudsmannen vill samtidigt framhålla vikten av delaktighet och transparens. Även om information kan lämnas utan samtycke, bör den unge så långt det är möjligt informeras och ges möjlighet att vara delaktig i processen. Detta är avgörande för att upprätthålla tillit till både skolan och socialtjänsten, och ligger i linje med barnkonventionens grundläggande principer om respekt för individens värdighet och rätt att komma till tals.

Beslut har fattats av barnombudsmannen Juno Blom.

Föredragande i ärendet har varit utredare Shanti Ingeström. I den slutliga handläggningen av ärendet har även biträdande avdelningschef Martina Blombergsson och chefsjuristen Tove Björnheden deltagit.

Juno Blom

barnombudsman

---

³ ”För varje minut som går och ingen gör något för att hjälpa barn, så blir det bara värre.” Åttersrapportering av uppdraget Brottsförebyggande arbete – hur barn kan skyddas från att utnyttjas i kriminella aktiviteter. BARNOMBUDSMANNEN 2025